

Sử dụng hồ sơ học tập kỹ thuật số để tăng cường hiểu biết về văn hóa Nhật Bản cho người học

Khái quát

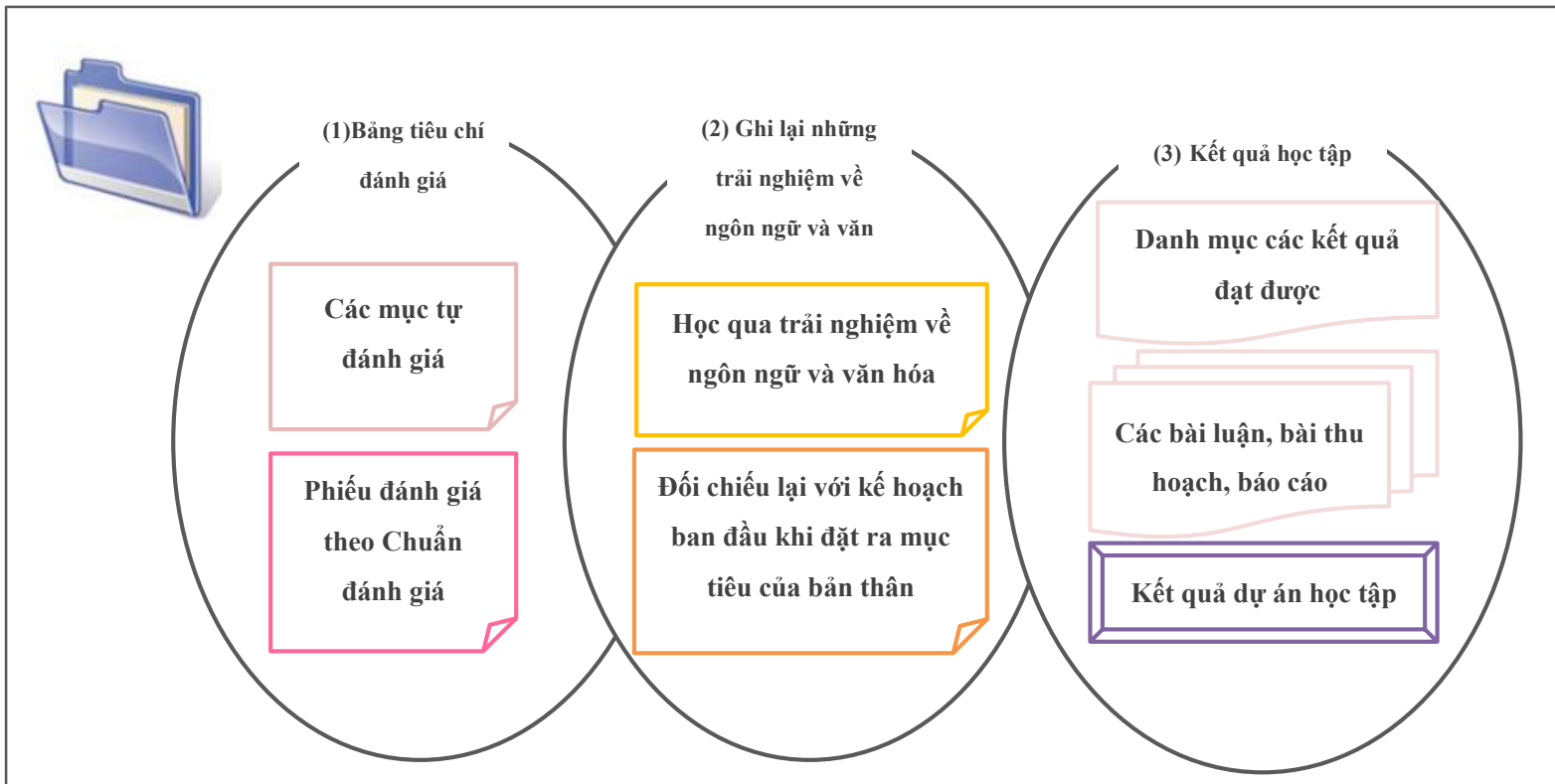
Mục tiêu
<ul style="list-style-type: none">• So sánh được văn hóa Nhật Bản với văn hóa của nước mình.• Nhận nhận được văn hóa Nhật Bản dưới nhiều góc độ.• Nhận thức sâu sắc hơn về văn hóa Nhật Bản.
Đối tượng/ trình độ người học
<ul style="list-style-type: none">• Không yêu cầu về trình độ của người học, tuy nhiên đối tượng người học có thể tham gia nên từ cấp THCS trở lên.
Số lượng học viên trong một lớp
<ul style="list-style-type: none">• Từ 2 học viên trở lên
Tài liệu cần chuẩn bị:
<ul style="list-style-type: none">• Tranh ảnh về văn hóa và cuộc sống Nhật Bản, phiếu hỏi (https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/teach/tsushin/hint/pdf/PortfolioForm.pdf)

"Hồ sơ học tập" là gì?

Hiện nay, giáo dục hiểu biết đa văn hóa đang là mục tiêu đặt ra cho giáo dục nhà trường tại rất nhiều quốc gia trên thế giới. Trong Khóa học bồi dưỡng phương pháp giảng dạy tiếng Nhật cho giáo viên nước ngoài tại Quỹ giao lưu quốc tế Nhật Bản, chúng tôi cũng đã đưa mục tiêu này làm một trong những nội dung giảng dạy. Để hoàn thành mục tiêu, chúng tôi đã sử dụng biện pháp theo Chuẩn đánh giá năng lực tiếng Nhật JF đề xuất, đó là Hồ sơ học tập.

Hồ sơ học tập là một tập hợp lưu giữ lại những kết quả mà người học chủ động ghi chép lại trong quá trình học theo nhu cầu và mục tiêu học tập. Hồ sơ học tập mà Trung tâm chúng tôi sử dụng bao gồm:

- (1) Bảng tiêu chí đánh giá
- (2) Minh chứng ghi chép về những trải nghiệm ngôn ngữ và văn hóa
- (3) Kết quả học tập

Hình 1. Cấu trúc hồ sơ học tập của JFS

(2) Minh chứng ghi chép về những trải nghiệm ngôn ngữ và văn hóa là những ghi chép của người học về suy nghĩ, cảm nhận, những điều thú vị và mới lạ trong quá trình nghe hay quan sát được tại Nhật Bản. Thông qua điều này, người học không chỉ hiểu biết sâu sắc hơn về ngôn ngữ và văn hóa của Nhật Bản, mà còn có thêm cách nhìn nhận mới về chính văn hóa của nước mình. Đây chính là yếu tố quan trọng trong giáo dục hiểu biết đa văn hóa. *1

Sử dụng "Hồ sơ học tập kỹ thuật số" trong khóa học bồi dưỡng phương pháp giảng dạy tiếng Nhật cho giáo viên nước ngoài tại Nhật Bản năm 2019:

Khóa học bồi dưỡng phương pháp giảng dạy tiếng Nhật cho giáo viên nước ngoài tại Nhật Bản năm 2019 (dưới đây gọi tắt là Bồi dưỡng giáo viên tiếng Nhật 2019) là khóa học kéo dài trong khoảng 6 tuần với sự tham gia của 27 giáo viên tiếng Nhật đến từ 17 quốc gia và khu vực. Mục tiêu của khóa học là phát triển năng lực sử dụng tiếng Nhật cho giáo viên trong giảng dạy và tăng cường hiểu biết về Nhật Bản.

Thời gian đầu của khóa học, khi chúng tôi hỏi các học viên rằng "Ấn tượng về Nhật Bản của các thầy/ cô là gì?" thì chủ yếu câu trả lời nhận được là "Tiện lợi"; "Đẹp" và các ví dụ cụ thể được đưa ra là máy bán hàng tự động, cửa hàng tiện lợi, tàu điện, nhà vệ sinh... Chúng tôi nhận thấy, mức độ hiểu biết về văn hóa này mới chỉ dừng lại ở những biểu hiện bên ngoài, chưa có những hiểu biết sâu sắc về bối cảnh xã hội hay nguồn gốc văn hóa. *2

Khi tiếp xúc với một nền văn hóa khác, chúng ta phải làm như thế nào để có thể so sánh với văn hóa của nước mình hoặc hiểu được bối cảnh xã hội hay nguồn gốc văn hóa, tức là bản chất văn hóa của nước đó?

Tại Khóa học Bồi dưỡng giáo viên tiếng Nhật 2019, chúng tôi sử dụng "Hồ sơ học tập kỹ thuật số" để giúp cho học viên tăng cường hiểu biết về đa văn hóa. Hồ sơ học tập kỹ thuật số chính là hồ sơ ghi lại những trải nghiệm về ngôn ngữ và văn hóa Nhật Bản đã trình bày tại mục (2) ở trên. Trong điểm mục "Bí quyết giờ học" lần này, chúng tôi sẽ giới thiệu về phương pháp sử dụng Hồ sơ học tập kỹ thuật số và hiệu quả mà phương pháp này mang lại.

Cách tạo Hồ sơ học tập kỹ thuật số và ví dụ minh họa

 Ngạc nhiên	 Thú vị	 Không hiểu	 Không thích
Khoanh tròn vào lựa chọn của bạn			
<div style="border: 2px solid lightblue; width: 350px; height: 300px; margin: 0 auto; display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <h1 style="margin: 0;">Ảnh</h1> </div>	① Giải thích	③ Nhận xét của bạn học	
	② Suy nghĩ của bạn	④ Cảm tưởng	
Mục số ③ và mục số ④ viết sau			

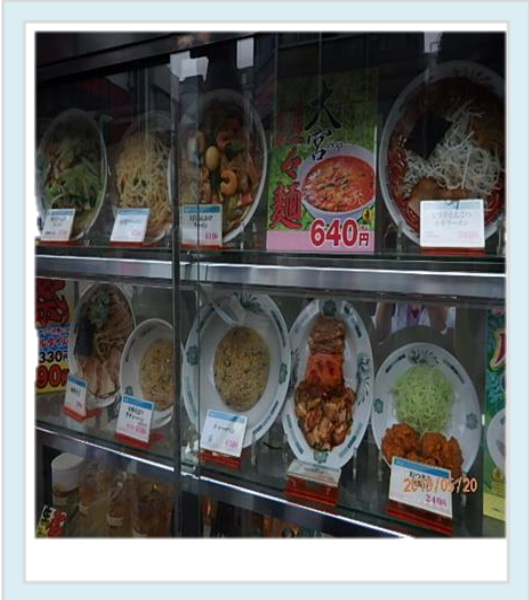
Hình 2. Mẫu Hồ sơ học tập kỹ thuật số sử dụng trong chương trình Đào tạo giáo viên nước ngoài dạy tiếng Nhật năm 2019

<https://www.jpf.go.jp/j/project/japanese/teach/tsushin/hint/pdf/PortfolioForm.pdf>

Tên gọi "Hồ sơ học tập kỹ thuật số" bắt nguồn từ việc sử dụng các tư liệu kỹ thuật số được ghi lại bởi các thiết bị điện tử như điện thoại thông minh, máy ảnh kỹ thuật số...

Trước tiên, mỗi học viên sẽ chụp lại những khoảnh khắc bất gặp khi đi bộ qua những con phố mà bản thân cảm thấy ngạc nhiên hoặc chưa biết về nó, sau đó dán lại vào mục "Ảnh" trong mẫu hồ sơ. Tiếp đến là ghi thông tin vào mục số (1) Giải thích và mục số (2) Suy nghĩ của bạn. Trên thực tế, phiên bản Hồ sơ học tập kỹ thuật số trước đây chỉ có mục (1) và mục (2). Trong mục (2) này chúng tôi yêu cầu học viên ghi lại những thông tin như tại sao bạn lại chụp ảnh đó hoặc suy nghĩ của bạn về bối cảnh lúc đó ra sao... Tuy nhiên, câu trả lời mà chúng tôi nhận được hầu như chỉ là cảm tưởng chung chung như "đẹp", "tiện lợi"... Vì vậy, trong phiên bản mới này, chúng tôi có đưa thêm 2 mục gồm Mục số (3) Nhận xét của bạn học và mục số (4) Cảm tưởng. Việc nâng cấp phiên bản này nhằm mục đích thông qua việc lắng nghe ý kiến của bạn học ở mục số (3) để tăng cường hiểu biết cho chính bản thân học viên tại mục số (4).

Sau đây, chúng ta sẽ cùng xem thử một ví dụ về hồ sơ học tập kỹ thuật số do các học viên của Khóa học bồi dưỡng giáo viên 2019 thực hiện với chủ đề: Món ăn Nhật Bản mà bạn bắt gặp khi đi bộ trên đường phố.

 Ngạc nhiên	 Thú vị	 Không hiểu	 Không thích
Khoanh tròn vào lựa chọn của bạn			
		<p>① Giải thích</p> <p>Đây là thực đơn của cửa hàng. Bạn có thể nhìn thấy có rất nhiều món ăn cùng với giá của chúng.</p>	<p>③ Nhận xét của bạn học</p>
		<p>② Suy nghĩ của</p> <p>Tôi rất ngạc nhiên vì ở nước tôi không có những thứ như thế này.</p>	<p>④ Cảm tưởng</p>
Mục số ③ và mục số ④ viết sau			

Hình 3. Ví dụ 1 về Hồ sơ học tập kỹ thuật số được sử dụng trong chương trình Đào tạo giáo viên nước ngoài dạy tiếng Nhật năm 2019 (giai đoạn 1)

Mục số (1) có ghi lời giải thích rằng Trong cuốn thực đơn đặt phía trước cửa hàng không chỉ ghi giá của món ăn mà còn có hình ảnh minh họa cho món ăn đó. Mục số (2) yêu cầu ghi lại suy nghĩ tại thời điểm đó nhưng trên thực tế các học viên chủ yếu ghi lại cảm xúc của bản thân như ngạc nhiên vì ở nước mình không có điều này, chứ chưa có những ghi nhận như tại sao lại có hình ảnh minh họa cho các món ăn hay hiệu quả của những hình ảnh này mang lại là gì...

Mục số (3) và mục số (4) sẽ thực hiện khi học viên quay trở lại lớp học. Trước tiên, học viên sẽ đưa cho bạn học xem ảnh mà bản thân chụp lại được cũng như giải thích về nội dung bức ảnh, sau đó ghi lại nhận xét của bạn giúp vào mục số (3). Cuối cùng, dựa vào nhận xét của bạn học, mỗi học viên sẽ suy ngẫm và viết cảm tưởng của bản thân vào mục số (4).

Ngạc nhiên

Thú vị

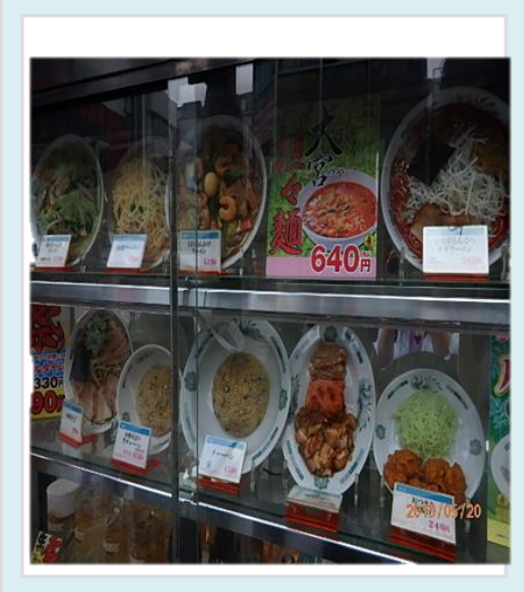

Không hiểu

Không thích

Khoanh tròn vào lựa chọn của bạn

	<p>①Giải thích</p> <p>Đây là thực đơn của cửa hàng. Bạn có thể nhìn thấy có rất nhiều món ăn cùng với giá của chúng.</p>	<p>③Nhận xét của bạn</p> <p>Đồ ăn trông hấp dẫn quá. Tôi chưa từng thấy đồ ăn như thế này trước đây.</p>
	<p>②Suy nghĩ của</p> <p>Tôi rất ngạc nhiên vì ở nước tôi không có những thứ như thế này.</p>	<p>④Cảm tưởng</p> <p>Điều thú vị nhất của món ăn là nó ngon hơn hình ảnh trong thực đơn.</p>

Mục số ③ và mục số ④ viết sau

Hình 4. Ví dụ 1 về Hồ sơ học tập kỹ thuật số được sử dụng trong chương trình Đào tạo giáo viên nước ngoài dạy tiếng Nhật năm 2019 (Bản hoàn chỉnh)

Mục số (3) Nhận xét của bạn học ghi lại những nhận định "Nhìn ảnh minh họa món ăn đó có vẻ rất ngon". Mục số (4) Cảm tưởng ghi lại nhận xét "Nếu món ăn thực tế ngon hơn ảnh minh họa thì sẽ thú vị hơn rất nhiều." Như vậy, nhìn vào đây có thể thấy, so với mục số (2) thì suy nghĩ của học viên về việc "tại sao lại cần đến hình ảnh minh họa cho món ăn" đã trở nên sâu sắc hơn.

Cách thức thực hiện Hồ sơ học tập kỹ thuật số

Trước tiên, giáo viên phụ trách sẽ gửi cho học viên mẫu Hồ sơ học tập kỹ thuật số dưới dạng bản mềm. Giáo viên yêu cầu học viên chụp ít nhất 2 bức ảnh để lấy làm chủ đề cho mỗi tuần. Tiếp theo, học viên dán ảnh vào mục số (1) và ghi lại cảm nghĩ vào mục số (2). Sau đó, học viên in ra và mang đến phòng học bộ môn vào thời gian mà giáo viên yêu cầu (*3). Tại đây, học viên sẽ cho bạn học xem ảnh và đặt ra một số câu hỏi như: Ở nước bạn có cái này không? Ở nước bạn có cái tương tự cái này không? Tại sao Nhật Bản lại có cái này? Cái này được làm ra cho ai?...Sau khi nghe nhận xét của bạn khác, học viên sẽ ghi lại vào mục số (3) và bổ sung thông tin vào mục số (4). Hoàn thành xong, học viên sẽ nộp lại cho giáo viên và cuối cùng nhận ý kiến đánh giá, phản hồi từ phía giáo viên.

Lưu ý khi thực hiện:

1. Giảm bớt khâu kiểm tra về mặt ngôn ngữ

Vì đây là hoạt động với mục đích tăng cường hiểu biết về văn hóa nên giáo viên sẽ thông báo trước cho học viên rằng họ sẽ không sửa bất kỳ lỗi sai nào trong tiếng Nhật nếu học viên đã hiểu được ý nghĩa của vấn đề,

2. Không có câu trả lời chính xác tuyệt đối

Đây không phải là một hoạt động để đánh giá kết quả mà là một hoạt động chú trọng đến quá trình, vì vậy giáo viên sẽ thông báo cho học viên biết sẽ có nhiều cách khác nhau để nhìn nhận vấn đề.

3. Cách thức đánh giá

Điểm mấu chốt của việc đánh giá là phải so sánh giữa mục số (2) và mục số (4) xem mức độ hiểu biết của người học đã được mở rộng hơn hay sâu sắc hơn như thế nào. Ngoài ra, nếu chỉ nhìn vào những gì mà người học viết ra thì rất khó để đánh giá những suy nghĩ của người học. Vì vậy, giáo viên nên để học viên tiến hành tự đánh giá thì sẽ hiệu quả hơn. Bên cạnh đó, giáo viên nên quan sát tổng thể hồ sơ học tập của học viên xem có được trình bày theo một cấu trúc chung nào không để đưa ra nhận xét, hoặc đặt ra một khoảng thời gian nhất định và yêu cầu học viên phát biểu về chủ đề đã thực hiện. Ví dụ 2, hình 5 đã mô tả sự thay đổi tại mục số (2) và mục số (4). Ở mục số (2), học viên có nhận định "Quạ là loài chim báo điềm gở", nhưng đến mục số (4) học viên lại thay đổi quan điểm "Từ giờ trở đi, mỗi khi nhìn thấy quạ, tớ sẽ không sợ nữa!". Điều này chứng tỏ đã có một sự thay đổi lớn trong nhận thức về đa văn hóa.

Ngạc nhiên

Thú vị

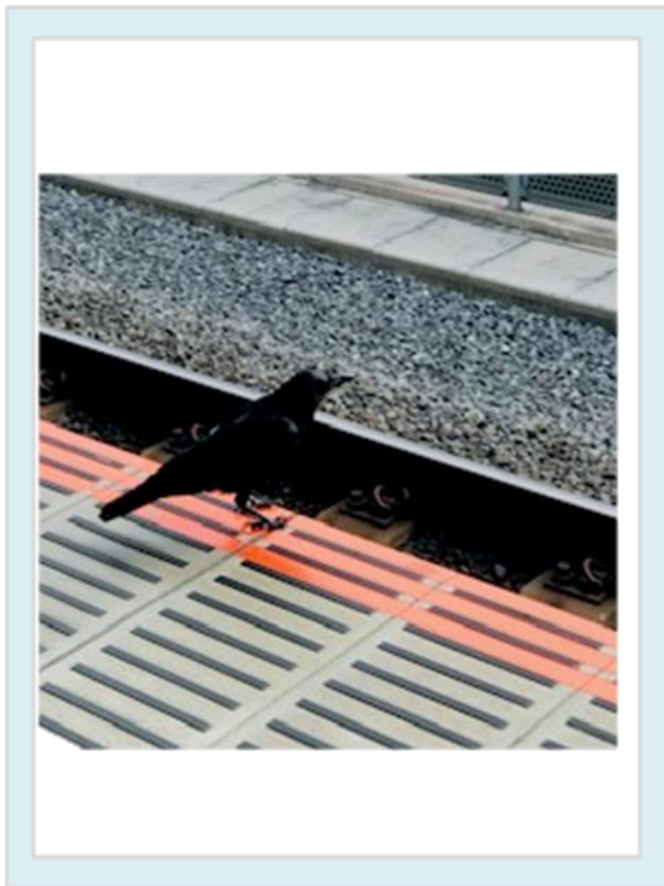

Không hiểu

Không thích

Khoanh tròn vào lựa chọn của bạn

①Giải thích

Có quạ ở phía trước nhà ga.

③Nhận xét của bạn học

- Ở Nhật Bản, quạ cũng tượng trưng cho điều không hay. Tuy nhiên, người Nhật rất coi trọng tự nhiên nên không cho phép việc giết hại quạ.
- Ở nước tớ thì lại không coi quạ mang lại điềm gở, nhưng tớ hơi sợ một chút. Người Nhật luôn bảo vệ tự nhiên nên tớ thấy việc quạ xuất hiện là điều bình thường.

②Suy nghĩ của bạn

Tại sao ở Nhật Bản lại có nhiều quạ đến thế? Ở nước tớ có rất ít quạ. Nếu thấy quạ xuất hiện thì sẽ có chuyện không hay xảy ra.

④Cảm tưởng

Người Nhật không lấy làm ngạc nhiên khi nhìn thấy quạ. Vì vậy, từ giờ trở đi, mỗi khi nhìn thấy quạ, tớ sẽ không sợ nữa!

Mục số ③ và mục số ④ viết sau

Hình 5. Ví dụ 2 về Hồ sơ học tập kỹ thuật số được sử dụng trong chương trình Đào tạo giáo viên nước ngoài dạy tiếng Nhật năm 2019

Trường hợp thực hiện hoạt động này tại nước ngoài

Hoạt động Hồ sơ học tập điện tử này chúng tôi áp dụng tại Nhật Bản và thực hiện tương đối dễ dàng, tuy nhiên nếu thực hiện tại nước ngoài thì cần có sự chuẩn bị kỹ lưỡng hơn.

Trước tiên, về tư liệu ảnh. Học viên không cần thiết phải mất công sang tận Nhật Bản để chụp ảnh tư liệu, mà có thể tận dụng nguồn tư liệu ảnh trên internet, phim ảnh, hoạt hình, truyện tranh, tạp chí... Gần đây, số lượng người nước ngoài sang Nhật du lịch ngày một nhiều hơn, do đó học viên có thể nhờ họ cho xem một số hình ảnh thực tế của Nhật Bản.

Tiếp đó, giáo viên và học viên cần nhận thức rõ đây là hoạt động tăng cường hiểu biết về văn hóa nên trong quá trình học viên trao đổi, không bắt buộc phải sử dụng hoàn toàn bằng tiếng Nhật, mà có thể cho học viên sử dụng tiếng mẹ đẻ để hoạt động trao đổi thêm sôi nổi và hiệu quả hơn.

Chúng ta hãy cùng áp dụng thử phương pháp Hồ sơ học tập điện tử để tăng cường hiểu biết về văn hóa Nhật Bản nhé!

Chú thích:

1. Quỹ giao lưu Quốc tế (2017) "Hướng dẫn sử dụng Chuẩn đánh giá giáo dục tiếng Nhật (Bản mới)", trang 26
2. Human Academi (2011) "Hướng dẫn ôn tập Kỳ thi năng lực giáo dục Nhật ngữ, Tập 2", trang 336, Nhà xuất bản Shoeisha.
3. Thuật ngữ Homeroom dùng để mô tả việc mỗi giáo viên của các môn học sẽ được bố trí vào lớp học của riêng mình và học viên sẽ di chuyển đến phòng học phù hợp với từng môn học khác nhau. Giáo viên có trách nhiệm thông báo lịch trình môn học tới từng học viên, phân chia lớp học và tiến hành giảng dạy trong 2 giờ mỗi tuần.

Tài liệu tham khảo:

1. Chuẩn đánh giá giáo dục tiếng Nhật
<https://jfstandard.jp/summary/ja/render.do>
2. Hướng dẫn sử dụng Chuẩn đánh giá giáo dục tiếng Nhật (Bản mới)
https://jfstandard.jp/pdf/web_chapter1.pdf#page=23
3. Chuẩn giáo dục tiếng Nhật của JF, Các ví dụ điển hình trong khóa đào tạo năm 2015-Thực tiễn giảng dạy tại khóa học JF <https://www.jpfi.go.jp/j/project/japanese/education/jf/case/2015/pdf/jf2015.pdf>

GAO Wei-Jian, Giáo viên chuyên trách của Trung tâm tiếng Nhật Quốc tế
Biên dịch bài viết: Lê Hà Phương (Khoa tiếng Nhật – Trường Đại học Hà Nội)